

Kunst in bedrijf: 'Out of Office' in het Singer Museum in Laren.

13 december 2018

Waarom zou een bedrijf of instelling in hemelsnaam kunst gaan verzamelen? Dat is zo'n beetje de eerste vraag die bij me opkomt als ik hoor over kunstzinnige bedrijfscollecties van bijvoorbeeld de ABN/AMRO, Erasmus Universiteit, provincie Gelderland of het Leidse UMC. En in sommige gevallen ook 'voer' voor de twitteraars onder ons die - kort-door-de-bocht - venijnige tweetjes de wereld in sturen in de trant van: 'ja hoor, kunst verzamelen van ons zuurverdiende belastinggeld'. Van die dingen...

Maar voordat ik verder ga: afgelopen dinsdag (11/12) opende in het **Singer Museum** in Laren de tentoonstelling '**Out of Office**'. Daar zie je zo'n 150 kunstwerken uit bedrijfscollecties die zelden of nooit de burelen verlaten. Schatten die normaliter alleen aan de eigen werknemers worden getoond. Een buitenkansje, dus óp naar het Gooi!

1. Marlene Dumas, 'Dead Man', 1988 (Rabo Kunstcollectie). 2. Philippien Noordam, voorzitter van de VBCN en beheerder collectie ministerie van Buitenlandse Zaken voor een kunstwerk van Esther Tielemans, 'Performance II', 2012 (NN Group Art Collection). 3. Folkert de Jong, 'Seht der Mensch; The Shooting Lesson', 2007 (Rabo Kunstcollectie).

Uit een recent onderzoek van de **Universiteit van Amsterdam*** blijkt dat er ongeveer **110.000 kunstwerken** in het bezit zijn van ondernemingen en instellingen die zich hebben aangesloten bij de **Vereniging Bedrijfscollecties Nederland** (VBCN). Want elke zichzelf én de (beeldende) kunst serieus nemende organisatie - doorgaans met een eigen conservator die zorg draagt voor samenhang in het kunstbezit met een beschreven aankoopstrategie - is lid van deze club van 'professionele' verzamelaars. * de elf conclusies uit het onderzoek lees je op [de site van VBCN](#). En als je bedenkt dat het 'stimuleren van kunstactiviteiten' of (met andere woorden) 'het werken aan de zichtbaarheid' één van de doelstelling is van de VBCN, dan begrijp je, dat je voor een tentoonstelling over 'zakelijk *hoarden*' niet om dit gezelschap heen kunt.

verzamelband

Oké, over wie hebben we het? Wie collectioneren? Nogal wat banken - zo ook de Nederlandse Bank - en verzekeringsmaatschappijen, zoals NN (Nationale Nederlanden) en SNS Reaal; organisaties in de (geestelijke) gezondheidszorg en (academische) ziekenhuizen (Rijnstate, Sanquin, Altrecht, Radboud UMC e.a.); een aantal ministeries en provincies, daarnaast ook een paar universiteiten en natuurlijk bedrijven, zoals Akzo/Nobel, KPMG, Randstad, Eneco. In totaal heeft de VBCN **51 leden**.

De **omvang van de collecties** verschilt enorm. Zo is het Maasstad Ziekenhuis in Rotterdam met haar 28 kunstwerken maar een kleintje en spant het Ministerie van Buitenlandse Zaken (BuZa) de kroon. Die hebben er maar liefst zo'n 12.000. De ING is goede tweede met zo'n 6.000 stuks. En dan hebben we het niet 'alleen' over schilderkunst, maar ook andere media, zoals tekeningen, allerlei soorten 'drukwerk', sculpturen, video's, analoge fotografie en digitale kunst en in sommige gevallen ook *performance-art*.

1. Lucebert, 'Etende Mensen', 1969 (Erasmus Universiteit Kunstcollectie). 2. Emo Verkerk, 'Portret van Elsschot', 1989. 3. Zaaloverzicht. 4. Sarah van Sonsbeeck, 'Silence is Golden but This is No Silence', 2012 (Kunstcollectie De Nederlandse Bank). 5. Tjebbe Beekman 'Atelier Picasso', 2015 (ING Collectie). 6. Maria Roosen, 'Bessen', 2015 (Provincie Gelderland).

En dan kom ik toch weer terug op die cruciale vraag: **waarom dan?** Waarom verzamelen ondernemingen kunst? Niet zomaar een, twee, drie te beantwoorden, zo blijkt al snel wanneer ik die vraag stel aan de zoekmachine op mijn laptop.

Bij ministeries (zoals BuZa) startte het verzamelen met bruiklenen uit de **Rijkscollectie** en dan is de herkomst vaak heel divers. Gemeenten verwierven kunstwerken doordat zij belast waren met de uitvoering van de **Beeldende Kunsten Regeling** (BKR). Daarnaast zijn er al sinds het begin van de vijftiger jaren allerlei **subsidiereregelingen** ter bevordering van kunst in of bij nieuwe gebouwen (zoals de een- en anderhalf-procentsregeling).

Ook zijn kunstaankopen veelal **aftrekbaar van de belasting** als deze 'het bedrijfsdoel' dienen en dat doet het al snel. Gebaseerd op theorieën uit de arbeidspsychologie is aangetoond dat kunstzinnige toevoegingen op de werkvloer de productiviteit verhogen (Hoewel? Bij de koffieautomaat, in de wandelgangen en niet te vergeten, het 'rookhok', wordt soms uitentreuren en wel degelijk getwist over smaak).

En dan heb je natuurlijk nog het aspect van het **maatschappelijk betrokken ondernemen**, **kunstsponsoring** (bijv. jonge kunstenaars in het zadel helpen) en de positieve uitwerking van het hebben van een kunstcollectie op het **bedrijfsimago** en de *corporate identity*. En *last but not least*: als die schilderwerkjes dan ook nog eens kunnen dienen als zeer solide **investering** (zonder inflatie of beursval), dan zit je behoorlijk 'gebeiteld' als kunst bezittend bedrijf of instelling.

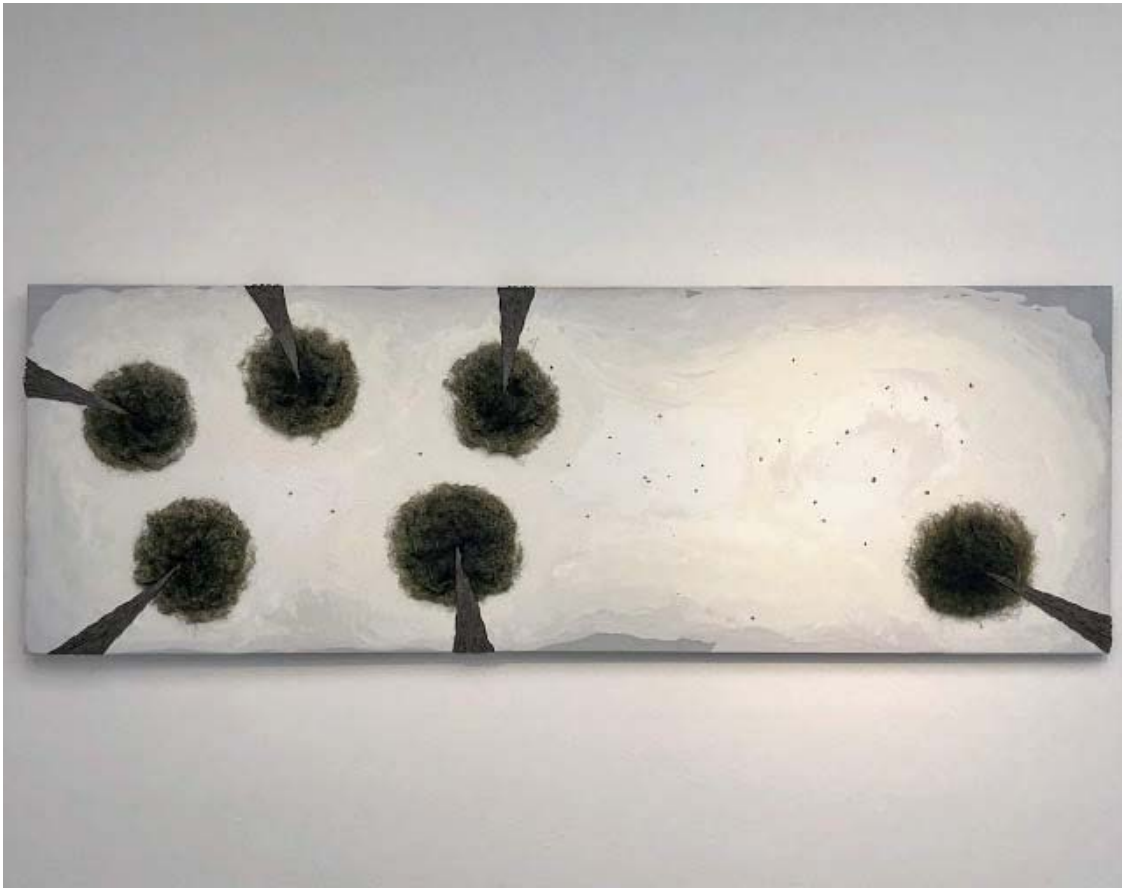
geen bloot, seks of geweld

Dan nog even een overdenking over de aard van de kunst die verzameld wordt, want zoveel mensen, zoveel meningen (denk koffieautomaat). Welke criteria hou je aan? En daar sta je misschien niet bij stil (ik in ieder geval niet), maar er zitten wel beperkingen aan wat er wel of niet aangekocht kan worden. "Expliciet **bloot, seks en geweld** komen er niet in" (zo werd mij duidelijk na lezing van de mooi uitgevoerde en prettig toegankelijke catalogus). Tuurlijk! Dat leidt immers teveel af :-)

1. Jan Schoonhoven, links 'r75-10', 1975 (Collectie AMC, Amsterdam UMC) en rechts 'Zonder Titel', 1965 (BPD Kunstcollectie). **2. Elspeth Diederix**, 'Still Life Milk', 2002 (Collectie ministerie van Buitenlandse Zaken). **3. JCJ Vanderheyden**, vier werken uit de 'Juxtaposed'-serie (1995, 1996, 1997), (AkzoNobel Art Foundation) en 'Take off', 1998 (Albert Heijn Kunst Stichting). **4. Erwin Olaf**, 'Catwalk (The Helena Slicher Wedding Dress, 1759)', 2016 (ING Collectie). **5. Michael Raedecker**, 'Down', 2001 (Rabo Kunstcollectie).

Goed. We moeten nu toch echt naar de expositie in het **Singer Museum in Laren**, want daar gebeurt het. "Voor het eerst verruilen komende winter ruim 150 **zelden getoonde kunsthistorische hoogtepunten** uit verschillende Nederlandse bedrijfscollecties hun vertrouwde plek in kantoren en bedrijven voor een plaats in het museum", aldus de *handout*.

Bij de opening afgelopen dinsdag (11 dec.) vertelde museumdirecteur **Jan Rudolph de Lorm** hoe de tentoonstelling tot stand is gekomen. Het valt immers niet mee om een keuze te maken uit de enorme hoeveelheid kunstschaten (die 110.000). Deelnemende bedrijven en instellingen konden suggesties indienen en zo'n voorstel ging dan gepaard met een lijstje van 10 sleutelwerken uit hun eigen collectie.

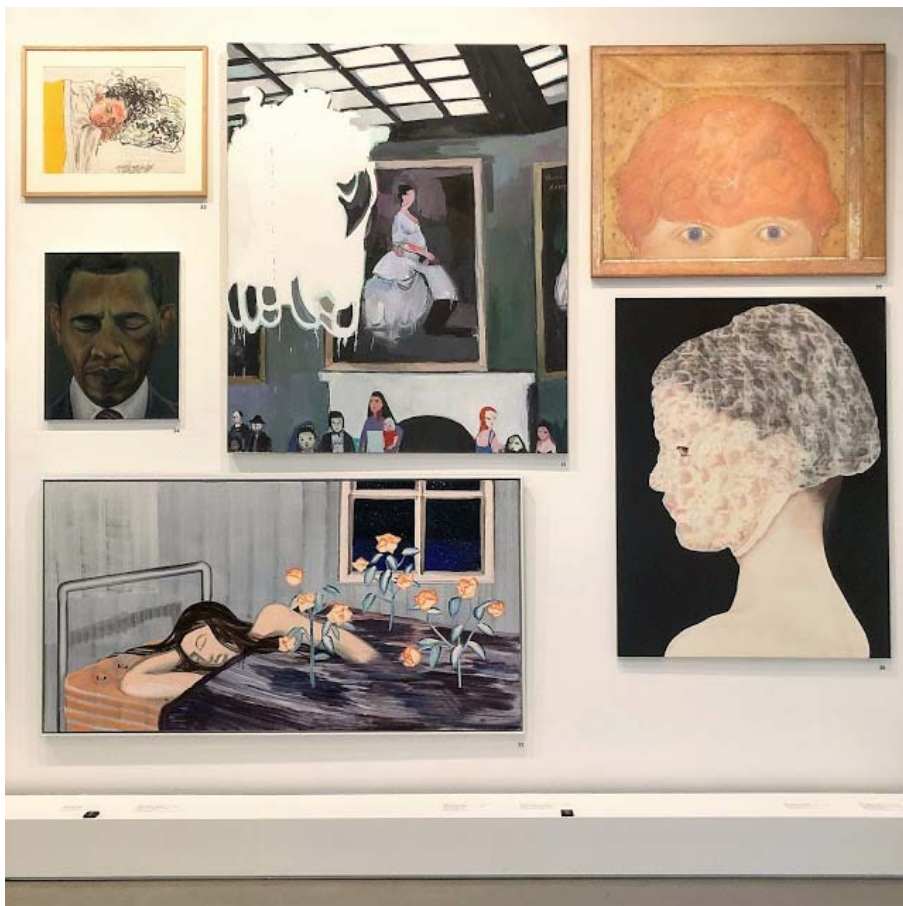
Na heel veel **reduceren en deduceren** uit de driehonderd voorgedragen representanten - want zo'n 30 leden van de VBCN hebben aan de expo bijgedragen - selecteerde een kopgroepje, ook wel 'denktank' de uiteindelijke 150 te vertonen 'meesterstukken'. Allemaal na-oorlogse Nederlandse kunst met bijdragen van kunstenaars als (en nu volgen mijn favorieten) Karel Appel, Job Koelewijn, Jan Schoonhoven, Joost Baljeu, JCJ Vanderheyden, Maria Roosen, Elspeth Diederix en Co Westerik en nog veel meer. Hoe divers wil je het hebben?

veelkleurig palet

"In acht thema's worden ontmoetingen geënceneerd van kunstwerken uit verschillende periodes en stromingen. U ziet opvallende gelijkenissen in beeldtaal die de verschillende kunstenaars veelal vanuit een geheel andere 'aanvliegroute' hebben toegepast."

Door deze aanpak is het een **dynamische vertoning** geworden waar spannende combinaties te bewonderen zijn (zoals de 'Bessen' van Maria Roosen met 'Lift' van Fiona Tan. Mooi!). Ook de audio-tour - op geheel eigen wijze ingesproken door AVRO-Kunstuur-presentator **Lucas De Man** - draagt bij aan het kunst-genieten bij dit 'bedrijfsfeestje'.

1. Zaaloverzicht. 2. Pyke Koch, 'De Oogst', 1953 (ING Collectie). 3. Zaaloverzicht.

De totstandkoming van de tentoonstelling is een typisch gevalletje van *corporate* netwerken: het idee werd geboren - hopelijk onder het genot van een 'mooi' glas wijn - toen Hans Bongartz, penningmeester van de VBCN (en beheerder van de collectie KPMG) en Singer-museumdirecteur Jan Rudolph de Lorm elkaar toevallig, na afloop van de kunstbeurs Tefaf in hun hotel ontmoetten. En van het een kwam het ander.

De tentoonstelling '**Out of office - kunstschatten uit bedrijven**' is tot en met 7 april te zien in **museum Singer** in Laren.

In dit fijne museum is het sowieso **goed toeven**. Naast een uitgebreide museumshop (vol met begerenswaardige hebbedingen) en een sfeervol café (deels in de stemmige oudbouw), heeft het kunsthuis ook een mooie beeldentuin ontworpen door grootmeester **Piet Oudolf**.

PS: de bedrijfscollectie van **Akzo/Nobel Art Foundation** is publiekelijk toegankelijk. Een verslag van mijn bezoek aan hun presentatie - met de naam 'Common Ground' - **lees je hier**.

In de beeldentuin: **1. Maria Roosen**, 'Braamboot', 2009 en **2. Bert Frijns**, 'Compositie drie balansen met water', 2009, beiden collectie Museum Singer Laren.

Tekst en alle (iPhone)foto's ©MiriamvanderMeer, www.agreylady.nl

